

MT

MT

MT

KUMMISSJONI TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ

Brussel 18.7.2008
KUMM(2008) 480 finali

**KOMUNIKAZZJONI MILL-KUMMISSJONI LILL-KUNSILL, LILL-PARLAMENT
EWROPEW, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW, LILL-
KUMITAT TAR-REĠJUNI U LILL-BANK ĊENTRALI EWROPEW**

Ir-seba' rapport dwar it-thejjijiet prattiċi għat-tkabbir** li jmiss taż-żona euro**

{SEC(2008) 2306}

KOMUNIKAZZJONI MILL-KUMMISSJONI LILL-KUNSILL, LILL-PARLAMENT EWROPEW, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW, LILL-KUMITAT TAR-REĠJUNI U LILL-BANK ĊENTRALI EWROPEW

Ir-seba' rapport dwar it-thejjijiet prattiċi għat- tkabbir li jmiss taż-żona euro

1. DAHLA

F'Jannar 2008, iż-żona tal-euro kienet tinkludi 15 mis-27 Stati Membri tal-UE. Fost it-12-il pajjiż li jibqa', 10 huma l-'Istati Membri b' deroga' li huma mistennija jadottaw l-euro ladarba jissodisfaw il-kundizzjonijiet stabbiliti mit-Trattat¹. Id-Danimarka u r-Renju Unit mhumiex marbuta li jadottaw l-euro.

B'zieda mal-ilhiq tal-kriterji ta' konvergenza, il-pajjiżi jehtieg li jorganizzaw thejjijiet prattiċi u estensivi sabiex ihejju s-setturi kollha tal-ekonomija tagħhom, l-amministrazzjonijiet u ċ-ċittadini għad-dhul tal-euro. Sabiex tiffacilita t-thejjijiet tal-pajjiżi għall-bidla, il-Kummissjoni bniet fuq l-esperjenza miksuba matul l-introduzzjoni tal-flus tal-euro fl-2002, 2007 u 2008 biex thejji 'Rakkomandazzjoni dwar miżuri li jhaffu l-bidla għall-euro fil-gejjieni'². Il-pajjiżi li qed ihejju għall-bidla huma kollha mistiedna jqisu din ir-Rakkomandazzjoni.

Ir-Rapport attwali jevalwa l-qagħda prezenti tat-thejjijiet prattiċi għall-bidla fis-Slovakkja hekk kif dan il-pajjiż jidhol fiż-żona euro fl-1 ta' Jannar 2009, wara d-deċiżjoni tal-Kunsill li tikkonkludi li dan jilhaq il-kundizzjonijiet meħtieġa għall-adozzjoni tal-euro. Id-Dokument ta' Hidma tal-Kummissjoni meħmuż jistipula dettalji dwar it-thejjijiet fl-Istati Membri l-oħra kkonċernati.

2. QAGHDA TA' THEJJIJET FIS-SLOVAKKJA

Is-Slovakkja se tadotta l-euro fl-1 ta' Jannar 2008 f'xenarju ta' dhul f'daqqa ('big bang').

Il-Pjan Nazzjonali għall-Introduzzjoni tal-Euro adottat f'Lulju 2005 stabbilixxa l-qafas ġenerali għal thejjijiet prattiċi għall-bidla u speċifika l-hidmiet tas-setturi varji tal-ekonomija u l-amministrazzjoni pubblika. Il-Pjan ġie aġġornat f'Marzu 2007 u f'April 2008.

Il-qafas regolatorju tal-bidla ġie stabbilit f'-'ligi umbrella'³. Dan it-test ġie diskuss b'mod estensiv mal-Kummissjoni Ewropea, minhabba li l-ligi kienet maħsuba wkoll biex tneħhi kull inkompatibbiltà u imperfezzjoni identifikati fir-rapporti ta' konvergenza preċedenti. Il-'ligi umbrella' tfisser il-prinċipji u r-regoli li għandhom jiġu rispettati matul il-bidla tal-flus u dik ġenerali (pereżempju t-tkomplija ta' kuntratti, in-newtralità tal-prezz u l-harsien tal-interessi

¹ L-ilhiq tal-kriterji ta' konvergenza ta' 'Maastricht' huma evalwati regolarment mill-Kummissjoni u mill-BĊE fir-rapporti ta' konvergenza. L-aħhar rapport ta' konvergenza (COM(2008) 248) ġie adottat fis-7 ta' Mejju 2008.

² Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni tal-10 ta' Jannar 2008 dwar miżuri li jhaffu l-bidla għall-euro fil-gejjieni (2008/78/KE).

³ L-Att Nru 659/2007 Coll. tat-28 ta' Novembru 2007 dwar l-introduzzjoni tal-euro fis-Slovakkja u l-emendi ta' ċerti atti.

ekonomiċi taċ-ċittadini, il-wiri doppju obbligatorju tal-prezzijiet), taħtar il-korpi ta' kontroll, tistabbilixxi s-sanzjonijiet għal ksur potenzjali tar-regoli u tistipula l-emendi meħtieġa ta' testi legali oħrajn.

2.1. It-tmexxija u l-organizzazzjoni tal-bidla

Il-korp tat-tmexxija tat-thejjijiet huwa il-Kumitat ta' Koordinazzjoni Nazzjonali (KKN), presedut mill-Ministru tal-Finanzi (il-Koordinatur Nazzjonali) u kopresedut mill-Gvernatur tal-Bank Nazzjonali tas-Slovakkja (BNS). Il-KKN jissorvelja l-ilhiq tal-Pjan Nazzjonali għall-Introduzzjoni tal-Euro.

Il-gvern holoq ukoll il-kariga *ad hoc* ta' 'Gvern Plenipotenżjarju għall-Introduzzjoni tal-Euro', li għandu jikkoordina t-thejjijiet jum b'jum u jidentifika problemi eventwali. Id-dettalji tekniċi tat-thejjijiet huma diskussi fil-livell tal-ħames Kumitati ta' Hidma; kull wieħed issorvelja minn Ministeru differenti jew mill-BNS.

Il-Kumitati ta' Hidma laqqgħu laqgħat regolari u rrapportaw dwar l-attivitajiet tagħhom lill-KKN u lill-Plenipotenżjarju tal-anqas kull tliet xhur. Kull kumitat huwa magħmul minn rappreżentanti tal-organizzazzjonijiet governattivi u mhux governattivi rilevanti.

- **Is-Slovakkja rrispettat id-dispożizzjoni tal-Artikolu 1 tar-Rakkomandazzjoni 2008/78/KE: 'L-Istati Membri għandhom iwaqqfu strutturi xierqa u mfassla sabiex jippjanaw, jikkoordinaw u jhaffu t-thejjijiet kollha neċessarji għad-dhul tal-euro'.**
- **Madankollu għad hemm xi dubji dwar l-effiċjenza tal-istruttura ta' koordinazzjoni eżistenti. Il-KKN jinsab f'livell politiku għoli hafna u ma jistax jagħti dettalji tat-teknikalitajiet. L-uffiċju tal-Plenipotenżjarju għandu persunal limitat hafna u jiffoka l-aktar fuq il-kwistjonijiet ta' komunikazzjoni. Il-monitoraġġ ċentrali tat-thejjijiet tas-Slovakkja għall-euro għandhom jissahhu bil-ghan li titjieb il-koordinazzjoni tal-atturi u jissolvew b'mod effiċjenti sitwazzjonijiet ta' kriżi potenzjali.**

2.2. Thejjijiet tal-amministrazzjoni pubblika

It-thejjijiet tal-korpi ta' amministrazzjoni tal-Istat, l-amministrazzjonijiet u l-muniċipalitajiet reġjonali huma mmexxija mill-Kumitat ta' Hidma għall-Amministrazzjoni Pubblika. Il-Koordinatur Nazzjonali rrakkomanda lill-korpi amministrattivi kollha biex johlqu gruppi ta' koordinazzjoni għall-euro. Studju dwar it-thejjijiet għall-konverżjoni tas-sistemi IT magħmul għall-Kumitat juri li, minn Ġunju 2008, kważi 80 % tal-korpi amministrattivi ċentrali, reġjonali u lokali kellhom lista ta' sistemi IT li jirrikjedu adattament; iżda 18 % biss nedew testijiet tas-sistemi konvertiti godda. Din il-verifika bikrija kienet maħsuba biex thegġegħ lill-korpi amministrattivi pubbliċi jniedu t-thejjijiet: ir-riżultati tal-istudji li jmiss huma mistennija jipprezentaw titjib sostanzjali.

Il-korpi amministrattivi ċentrali u reġjonali għandhom l-istrategġija tagħhom għat-taħriġ tal-persunal u qed jaħdmu fuq l-adattament tal-formoli uffiċjali, il-valuri ta' referenza u l-limiti massimi. Il-baġit tal-Istat qed jithejja fil-koruna Slovakkja u se jiġi kkalkulat mill-ġdid f'euro. L-ispejjeż tat-thejjija għall-bidla ġew inkorporati fil-baġits tal-2008-2009. Skont id-dispożizzjonijiet tal-'ligi umbrella' il-ħlasijiet kollha taċ-ċittadini għall-baġits pubbliċi jridu jitnaqqsu sa l-eqreb ċifra deċimali, filwaqt li l-ispejjeż tal-baġits pubbliċi jridu jiżdiedu sa l-eqreb ċifra deċimali.

- **Is-Slovakkja** elaborat **strategġija komprensiva għall-adozzjoni tal-amministrazzjoni tal-euro.**
- **Madankollu, għandha tingħata aktar attenzjoni lit-tahriġ prattiku tal-uffiċjali b'kuntatt dirett mal-flus jew mal-pubbliku.**

2.3. L-iżgurar tad-dhul malajr tal-flus tal-euro

It-thejjijiet għad-dhul tal-flus tal-euro u t-tnehhija tal-flus tal-koruna miċ-ċirkulazzjoni huma kompetenza tal-Bank Nazzjonali tas-Slovakkja.

- Karti u muniti tal-euro meħtieġa

Il-BNS ordna EUR 188 miljun f'karti u EUR 500 miljun f'muniti biex jiehdu post il-flus tal-koruna fiċ-ċirkulazzjoni. Il-karti se jiġu mislufa mill-Bank Nazzjonali Awstrijak filwaqt li l-muniti se jinħarġu miz-Zekka Slovakka ta' Kremnica. Iz-Zekka ta' Kremnica wettqet b'suċċess il-provi tal-produzzjoni tal-muniti tal-euro Slovakkji. Il-faċilitajiet ta' produzzjoni u hażna dalwaqt se jittiehdu f'bini mibni mill-ġdid li jissodisfa standards ta' sigurtà għolja. Minhabba li z-Zekka għandha esperjenza fil-provvediment ta' ordnijiet ta' volumi għolja għal klijenti barranin, ma għandhiex tiltaqa' ma' problemi fil-produzzjoni tal-muniti tal-euro Slovakkji.

- Irtirar tal-flus nazzjonali miċ-ċirkulazzjoni

Il-BNS jistenna d-dhul lura ta' madwar 165 miljun karta tal-flus u 425 miljun munita (b'piz totali ta' 1 900 tunnellata). Biex ikunu żgurati kapaċitajiet ta' hażna u pproċessar suffiċjenti, il-qerda tal-koruna Slovakka se tibda qabel il-bidu tal-perjodu ta' forniment minn qabel. Il-karti tal-koruna li jingabru se jinħażnu u jinqerdu fil-bini tal-BNS, filwaqt li l-muniti se jingabru u jinqerdu prinċipalment fiz-Zekka ta' Kremnica.

- Fornimenti minn qabel u sottoforniment minn qabel tal-banek

Il-fornimenti minn qabel ta' banek kummerċjali bl-euro se jibda f'Ottubru 2008. Il-BNS se jiftaħ ferġha remota speċjali responsabbli mill-koordinazzjoni tal-forniment minn qabel ta' muniti tal-euro fil-bini taz-Zekka ta' Kremnica. Il-BNS iffirma l-kuntratti ta' forniment minn qabel ma' 16-il bank kummerċjali. Il-kuntratti huma msejsa fuq l-istimi tal-banek ta' Mejju 2008 dwar il-htigijiet tal-forniment minn qabel tal-euro. L-ammonti ordnati ta' karti tal-flus huma pjuttost baxxi: 51 miljun karta tal-euro li jirrappreżentaw 27 % tat-total ta' 188 miljun li l-BNS qed jistma li jiċċirkula (meta mqabbel ma' 92.5 % f'Malta, 80 % f'Ċipru u medja ta' 67 % għall-pajjiżi tal-ewwel grupp ta' parteċipanti fiż-żona tal-euro). L-ordnijiet ta' flus tal-euro għolew b'60 % bejn Settembru 2007 u Marzu 2008 għal 320 miljun biċċa (64 % tal-muniti tal-euro ppjanati li jinħarġu). Il-BNS jistenna ordnijiet addizzjonali ta' karti u muniti tal-flus fix-xhur li ġejjin. Il-biċċa l-kbira tal-karti u tal-flus (81.5 % u 75 % rispettivament) se jiġu fornuti minn qabel lit-tliet l-akbar banek kummerċjali.

L-ordnijiet baxxi ta' forniment minn qabel huma parzjalment konsegwenza indiretta tal-interess limitat li n-negozji wrew għas-**sottoforniment minn qabel**. F'Marzu 2008, 12 000 intrapriża biss (16 % tal-għadd totali ta' 73 000 intrapriża li jaħdmu bil-flus) esprimew interess li jiġu sottofornuti minn qabel. Is-Slovakkja ddeċidiet li ma tipproduċix sett speċjali

ta' muniti tal-euro għall-bidu anki jekk dan huwa parti mir-Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni 2008/78/KE. Għalhekk, l-SMEs jistgħu jiksbu biss ammonti suffiċjenti ta' flus tal-euro għall-ewwel jiem permezz ta' firma ta' kuntratt speċjali ma' bank. Għandhom għalhekk isiru sforzi addizzjonali bil-għan li jiżdied il-volum ta' sottoforniment minn qabel. Għandu jitheghegħ l-użu tal-linja gwida simplifikata tal-BĊE dwar is-sottoforniment minn qabel adottata riċentement.

It-trasport tal-flus tal-euro għas-sottoforniment minn qabel se jsir l-aktar minn kumpaniji ta' tranżitu ta' flus privati u esperjenzati (CITs). Il-BNS joffri faċilitajiet ta' trasport bla ħlas għal ordnijiet kbar ta' flus. It-trasportazzjoni tal-flus għall-BNS tkun dejjem akkumpanjata mill-pulizija tal-Istat. L-iskorti tal-pulizija mhumiex previsti f'dan l-istadju għat-trasport ta' flus minn/lejn banek kummerċjali.

- Sottoforniment minn qabel taċ-ċittadini

Originarjament is-Slovakkja ma ppjanatx li tipprovdi **minikitts** tal-muniti tal-euro għall-pubbliku ġenerali. Wara dibattitu estensiv mal-Kummissjoni, l-awtoritajiet iddeċidew li jinkludu l-produzzjoni ta' minikitts fl-aġġornament tal-Plan Nazzjonali ta' April 2008. Iċ-ċittadini għalhekk se jkollhom il-possibbiltà li jixtru minikitts għall-prezz ta' 500 SKK (madwar € 16.60). Il-BNS ordna 1.2 miljun minikitt li madankollu jistgħu ma jkunux bizzejjed. L-esperjenza minn bidliet preċedenti turi li nbieghu madwar minikitt wiehed għal kull dar (is-Slovakkja għandha madwar żewġ miljun dar). Barra minn dan, minhabba li l-produzzjoni ta' sett speċjali għall-bidu għall-bejjiegha bl-imnut mhix ippjanata, l-SMEs jista' jkun li jkunu interessati jixtru minikitts ukoll. Għalhekk għandha titqies ordni addizzjonali ta' minikitts.

Kuntrarju għall-prassi użati f'Ċipru u f'Malta, il-banek kummerċjali fis-Slovakkja ma għandhomx il-ħsieb li jipprovdu għal kambji bir-rata ta' konverżjoni uffiċjali mingħajr ħlas qabel jum l-€.

Il-kampanja biex tinhareg il-ħażna ta' flus għandha tibda f'Lulju 2008. Jistgħu jinqalgħu xi problemi fost l-anzjani (madwar miljun persuna) li ssoltu jaħbu l-flus u rari jużaw l-mezzi elettronici għall-ħlasijiet. Il-mezzi elettronici ta' ħlas diġà qed jiġu promossi ; għalhekk ma hija ppjanata l-ebda kampanja speċjali biex jiżdied l-użu tagħhom matul il-perjodu tal-bidla.

- Il-kambju u l-ħruġ ta' flus wara jum l-€.

Sabiex il-bidla tal-flus tithaffef, il-BNS u l-banek kummerċjali qed jipplanaw **żieda fil-ħin ta' ftuh** fl-ewwel jiem ta' Jannar 2009. Il-banek se jifih għall-kambji tal-flus fl-1 ta' Jannar (li normalment hija festa pubblika) kif ukoll fi tmiem il-gimgha nhar it-3 u l-4 ta' Jannar. Xi fergħat se jorganizzaw bankijiet speċjali għan-negozji u jżidu l-ghadd ta' impjegati b'kuntatt dirett mal-klijenti. L-ammonti skambjati/maħruġa matul il-perjodu ta' ċirkolazzjoni doppja se jkunu bla ħlas u mingħajr restrizzjoni fuq il-volum. Il-BNS u l-banek kummerċjali huma konxji mir-rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni li tul l-ewwel jiem qabel u wara jum l-€ dawn iqassmu biss karti tal-flus f'denominazzjonijiet żgħir permezz tal-ATMs kif ukoll direttament mill-bank.

Il-banek qed iħarġu b'mod regolari lill-persunal tagħhom għall-introduzzjoni tal-euro u uħud fosthom qed jipprovdu faċilitajiet ta' taħriġ għall-akbar klijenti tagħhom. Għadd kbir ta' banek holqu websajts speċjali relatati mal-euro.

Virtwalment l-2 172 **ATM** kollha fis-Slovakkja għandhom jagħtu biss karti tal-euro (l-aktar € 10 u € 20) mis-2 a.m. nhar l-1 ta' Jannar. Se tinghata attenzjoni speċjali għall-ATMs li jinsabu fiċ-ċentri biex daww ikollhom biżżejjed karti tal-koruna Slovakka qabel nofs il-lejl u karti tal-euro f'it wara. L-ATMs li, għal raġunijiet tekniċi, mhumiex se jiġu adattati fil-hin se jingħalqu. Is-26 800-POS terminal kollha għandhom ikunu kapaċi jaħdmu bl-euro minn jum l-€.

Skont il-‘ligi umbrella’, il-**bqija fil-hwienet** għandha tinghata l-euro minn jum l-€ biss. Il-ligi tħares ukoll bejjiegħa bl-imnut milli jintużaw bħala uffieċċji tal-kambju: hlaq bil-koruna Slovakka jista' jiġi rifjutat jekk il-valur nominali totali tal-karti u l-muniti huwa aktar minn erba' darbiet oghla mill-prezz li jrid jiġihallas (fil-bidliet preċedenti, il-konsumaturi xi drabi ppruvaw iħallsu b'karti ta' denominazzjoni akbar għal xirjiet żgħir biex jehilsu mill-flus nazzjonali qodma tagħhom).

Id-dispożizzjonijiet tar-Rakkomandazzjoni 2008/78/KE dwar il-konverżjoni tal-ATMs, POS terminals, l-ghoti tal-bqija u s-sieghat ta' ftuh speċjali tal-banek huma rispettati.

Is-Slovakkja nnominat l-awtoritajiet kompetenti għall-**harsien tal-euro mill-falsifikazzjoni**. B'mod partikolari, is-Slovakkja stabbiliet Uffieċċju Ċentrali Nazzjonali fil-Ministeru tal-Intern, kif ukoll ċentru nazzjonali għall-analiżi (karti tal-flus) u ċentru ta' analiżi nazzjonali tal-muniti, it-tnejn fi hdan il-BNS. Is-Slovakkja tiegħu sehem ukoll f'azzjonijiet ta' taħriġ regolari taħt il-programm Pericles. Il-BNS u l-banek kummerċjali ordnaw it-tagħmir meħtieġ biex jikkontrollaw l-awtentiċità tal-karti tal-euro.

- **It-tnejn tas-setturi finanzjarji u bankarji għall-bidla huma avvanzati ferm. Bil-ghan li jiġu evitati problemi loġistiċi fl-ewwel jiem wara l-bidla, għandu jsir sforz addizzjonali sinifikanti biex jiżiedu l-volumi ta' forniment minn qabel u sottoforniment minn qabel.**
- **Il-bejjiegħa bl-imnut għandhom b'mod partikolari jiġu mistiedna jużaw il-kuntratt simplifikat previst mil-linja gwida ġdida tal-BĊE dwar is-sottoforniment minn qabel.**
- **Għandhom jittiehdu miżuri xierqa biex ikun żgurat livell għoli ta' sigurtà għat-trasportazzjonijiet kollha tal-flus matul il-ġimgħat ta' qabel u wara l-bidla.**
- **Għandha tinghata attenzjoni speċjali għat-tnejn ta' bejjiegħa bl-imnut żgħir u gruppi vulnerabbli (pereżempju d-distribuzzjoni ta' tagħrif xieraq lill-anzjani) għall-bidla tal-flus.**

2.4. L-evitar ta' prassi abbużivi u ta' ideat żbaljati tal-evoluzzjoni tal-prezzijiet miċ-ċittadini

Skont l-aħħar sħarriġ tal-Ewrobarometru, 72 % taċ-ċittadini Slovakki huma nkwetati dwar zidiet fil-prezzijiet u abbużi fl-okkażjoni tal-bidla⁴. Is-serhien tar-ras jibqa' wieħed mill-akbar sfidi għall-awtoritajiet Slovakki fit-tnejn għall-bidla.

⁴

Ara Ewrobarometru Flash 237, Mejju 2008

L-Istrateġija għall-Harsien tal-Konsumaturi adottata mill-KKN stabbiliet qafas ġenerali għall-harsien tal-konsumaturi matul il-bidla. L-Istrateġija hija msejsa fuq żewġ prinċipji: tagħrif għaċ-ċittadini u s-sorveljanza u l-kontroll tal-prezzijiet.

Il-wiri doppju tal-prezzijiet huwa strument importanti li għandu jgħin lill-konsumaturi biex jidraw il-valuta ġdida u l-iskala ġdida tal-valuri. Il-Gvern stabbilixxa r-regoli għal wiri doppju fir-Regolament tas-27 ta' Marzu 2008, filwaqt li l-Bank Nazzjonali tas-Slovakkja adotta r-regoli applikabbli għas-settur finanzjarju. Il-wiri doppju obbligatorju se jibda xahar wara li tiġi adottat ir-rata ta' konverżjoni irrevokabbli u għandu jdum sa tmiem l-2009. Il-bejjiegha bl-imnut jistgħu jużaw il-wiri doppju fuq bazi volontarja għal perjodu addizzjonali ta' sitt xhur.

- Inizjattiva ta' ipprezzar ġust

Il-Gvern Plenipotenżjarju flimkien mal-Assoċjazzjoni tal-Intraprendituri Slovakkji nedew proġett ta' '**Kodiċi ta' Etika**'. Il-Kodiċi jorbot l-aderenti tiegħu li jirrispettaw ir-regoli tal-bidla u mhux jabbużawha għall-fini ta' profitt għalihom. Dan ġie ffirmat minn madwar 1 000 parteċipant fis-suq, irhula, municiċipalitajiet u amministrazzjonijiet reġjonali. Huwa ppjanat avveniment pubbliku kbir għall-prezentazzjoni tal-lowgo li jidentifika dawk parteċipanti fil-Kodiċi.

- Sorveljanza u kontroll tal-prezzijiet

L-Ispezzjoni tal-Kummerċ Slovakk (IKS) se jkun il-korp ewlieni responsabbli mis-sorveljanza tal-prezzijiet. Dan għandu d-dritt li jagħti twissijiet, jimponi pieni u jinforza d-deċiżjonijiet tiegħu⁵. L-IKS jikkontrolla: il-wiri doppju korrett tal-prezzijiet, ir-rispett tar-regoli għall-aġġustament tal-prezzijiet għall-eqreb numri sħiħ u l-applikazzjoni korretta tar-rata tal-konverżjoni. Se jissorvelja wkoll in-newtralità tal-prezzijiet tal-bidla u l-projbizzjoni ta' kull inkluzjoni tal-ispejjeż tal-bidla fil-prezzijiet, kif preskritt mill-'ligi umbrella'. Il-kontrolli relatati mal-euro se jsiru matul il-perjodu kollu tal-wiri doppju tal-prezzijiet kif ukoll għal xi xhur wara. Il-kontrolli se jiġu żviluppati permezz ta' 'xiri misterjuż' (b'attenzjoni speċjali għall-ħwienet żgħar u ħwienet f'oqsma remoti) jew permezz ta' kontroll b'mira, wara ilment minn ċittadin. L-ilmenti se jingabru permezz ta' linja tat-telefown speċjali 'euro', e-mail, faks jew personalment fl-uffiċċji reġjonali tal-IKS. Kull ġimghatejn tiġi ppubblikata stqarrija għall-istampa bir-riżultati tal-kontrolli.

L-IKS bhalissa għandu 262 haddiem, li minnhom 150 jaħdmu fuq proġetti barra. Il-haddiema attwali jistgħu ma jkunux biżżejjed biex ikopru l-pajjiż kollu.

Jekk jinstab ksur ta' xi ligi applikabbli, l-IKS jitkellem mal-bejjiegh bl-imnut biex jara x'inhi r-raġuni. Kwalunkwe bidla dubjuża fil-prezz se titqabbel max-xejriet fit-tul, mal-prezzijiet tal-istess prodott fi ħwienet oħrajn u titqies fil-kuntest usa' (pereżempju prezzijiet applikabbli għad-dhul). Jekk iż-żieda fil-prezz ma tkunx iġġustifikata, l-IKS l-ewwel jistaqsi lill-bejjiegh bl-imnut biex imur lura għall-prezz preċedenti. Il-pass li jkun imis huwa li tinghata twissija u, eventwalment, tinghata bidu proċedura ta' ksur. Il-limitu ta' żmien għad-deċiżjoni finali fil-proċeduri ta' ksur ġie stabbilit għal 30 jum (u 30 jum oħra għal deċiżjoni ta' appell). Il-'ligi umbrella' tistipula multi sa € 60 000 għal bejjiegh bl-imnut jew għal persunal legali. Individu li huwa direttament responsabbli minn ksur jista' jiġi mmultat sa € 3 000.

⁵ Fl-UE tmien awtoritajiet nazzjonali oħra biss għandhom kompetenzi kbar simili għal dawn.

Il-kontrolli tal-prezzijiet tal-IKS huma kkomplimentati bi skema ta' sorveljanza tal-prezzijiet minn organizzazzjonijiet tal-konsumaturi. Spetturi volontarji ghandhom jissorveljaw il-prezzijiet ta' prodotti magħżula f'madwar 350 hanut tal-bejgħ bl-imnut. L-ispettur iżur il-hanut magħżul darbtejn fix-xahar u jissorvelja l-prezzijiet tal-istess sett ta' prodotti. Ir-riżultati tas-sorveljanza flimkien mal-ismijiet tal-hwienet fejn il-prezzijiet żdiedu ghandhom jiġu ppubblikati fuq websajt speċjali.

Il-bidu tal-iskema jehtieg li jitjieb. Is-sorveljanza tal-istess sett ta' prodotti b'intervalli regolari fl-istess hwienet ma jagħtux stampa korretta tal-qagħda ġenerali (kif ġie osservat f'Ċipru din is-sena)⁶ minhabba li wiehed jista' jassumi li l-atteggjament tal-hwienet ikkonċernati ikun distort mill-eżistenza nnifisha tas-sorveljanza. In-nuqqas ta' kontroll għall-għarrieda jista' jgħib miegħu l-habi ta' żidiet fil-prezzijiet fi hwienet oħrajn. Li jiġu sorveljati biss għadd żgħir ta' hwienet li l-identità tagħhom tkun magħrufa huwa ingust u ta' ftit għajnuna.

Sa fejn hija kkonċernata s-sorveljanza statistika uffiċjali tal-prezzijiet, l-Uffiċċju tal-Istatistika tas-Slovakkja se jissorveljaw il-prezzijiet ta' oġġetti mixtrija ta' spiss matul il-perjodu kollu ta' wiri doppju. Sa minn Ġunju 2008, dan se jippubblika rapport kull għaxart-ijiem. L-Uffiċċju tal-Istatistika se jissorvelja wkoll l-ideat publiċi dwar l-inflazzjoni u l-impatt tal-kampanja ta' tagħrif.

- **Il-‘Kodiċi ta’ Etika’ għandu jiġi promoss b’mod estensiv u attiv minhabba li l-ammont eżistenti ta’ parteċipanti huwa baxx hafna.**
- **Reazzjonijiet ta’ malajr u komunikazzjoni attiva mal-mezzi tax-xandir huwa assolutament kruċjali għas-serhan tal-mohh ta’ ċittadini li qed jinkwetaw dwar iż-żidiet fil-prezzijiet. Il-korpi responsabbli mis-sorveljanza u l-kontroll tal-prezzijiet għandhom ikunu kapaċi jirreaġixxu fil-pront hekk kif jirċievu ilment. Jekk id-data ta’ skadenza għat-twettieq ta’ deċiżjoni finali fi proċeduri ta’ ksur ma tistax titqassar, il-passi preliminarji meħuda mill-korpi ta’ kontroll għandhom jiġu ppubblikati minnufih. L-attivitajiet ta’ sorveljanza tal-prezzijiet tal-IKS thejjew sew: huwa importanti li jiġi żgurat li jkun hemm riżorsi biżżejjed għall-implimentazzjoni madwar il-pajjiż kollu.**
- **L-iskema ta’ sorveljanza prevista mill-assoċjazzjonijiet tal-konsumatur tehtieg xi adattamenti sinifikanti.**
- **Kull iffriżar amministrattiv ta’ prezzijiet jew miżuri ta’ tfixkil fis-suq ekwivalenti – l-aktar għal prodotti tal-ikel – għandhom jiġu evitati: prassi bħal dawn idewmu ż-żidiet normali tal-prezzijiet kawża tal-evoluzzjoni tas-swieq dinjin u jagħtu idea hażina tal-inflazzjoni, minhabba li dawn isehhu f’daqqa fi tmiem il-perjodu ta’ ffrizar minflok ma jidhlu b’mod naturali matul għadd ta’ xhur.**
- **L-użu mbassar ta’ sanzjonijiet penali għal abbużi fil-prezzijiet relatati mal-euro wkoll jehtieg li jiġi ċċarat, minhabba li ma jidhirx li huwa loġiku li jiġi limitat għal prezzijiet regolati, li l-amministrazzjoni diġà għandha, b’definizzjoni, influwenza kbira fuqhom.**

⁶ Skont tagħrif disponibbli, il-bejjiegha bl-imnut kienu jafu minn qabel liema kienu l-prezzijiet issorveljati f’wahda mill-iskemi ta’ sorveljanza tal-prezzijiet, u adattaw l-istrategija tal-ipprezzar tagħhom skont dan.

2.5. Thejjijiet tal-intrapriżi għall-bidla

It-thejjijiet tal-intrapriżi għall-bidla huma mmexxija u appoġġjati mill-Ministeru tal-Ekonomija u l-Aġenzija Nazzjonali tiegħu għall-Iżvilupp ta' Intrapriżi ta' Daqs Żgħir u Medju (NADSME). L-attivitajiet ewlenin tan-NADSME huma l-bini ta' kapacità avvizzorja f'livell reġjonali (f'kooperazzjoni man-network ta' Ċentri ta' Tagħrif għal Negożji Reġjonali (RPICs)), l-organizzazzjoni ta' seminars ta' tagħrif għal SMEs u t-thejjija ta' materjal ta' tagħrif (bhal fuljetti, manwali, eċċ).

Skont l-istħarriġ tal-Kummissjoni dwar it-thejjijiet tal-SMEs għall-bidla li sar f'Ġunju 2008, 80 % tal-kumpaniji diġà bdew bit-thejjijiet tagħhom. Madwar żewġ terzi tal-kumpaniji fissru l-adattament tal-kompjuter meħtieġ (67 %); għadd simili għarrfu lill-haddiema tagħhom (65 %) u kwazi nofshom identifikaw l-impatt fl-oqsma differenti tal-intrapriża (49 %). Madwar 70 % tal-kumpaniji se jqabdu kumpanija speċjalizzata biex tagħmel l-adattamenti tal-kompjuter meħtieġa; bosta kumpaniji mhux qed jistennew problemi relatati mat-tibdil meħtieġ għas-sistemi tal-IT (82 %). Kwazi 90 % tal-kumpaniji jhossu li huma mġarfa sew dwar il-bidla.

Il-biċċa l-kbira tal-kumpaniji stqarrew li se jaqilbu l-prezzijiet tagħhom mill-koruna Slovakkja għall-euro billi jużaw ir-regoli ta' konverżjoni eżatti (45 %). 22 % qed jipplanaw li jużaw strateġija ġeneralment newtrali (l-aġġustament ta' xi prezzijiet għall-ogħla eqreb numru u oħrajn għall-orhos eqreb numru). Sehem sinifikanti tal-kumpaniji għandhom il-ħsieb li jaġġustaw il-prezzijiet tagħhom għall-ogħla eqreb numru (14 %), għalkemm strateġija ta' din ix-xorta tikkontradixxi l-ligi. Dan is-sehem huwa sinifikament ogħla minn dak osservat f'Ċipru (3 %) u fis-Slovenja (6 %).

Dan l-istħarriġ twettaq apposta fi stadju kmieni biex iqajjem kuxjenza dwar il-ħtieġa li n-negożji jibdew jew iħaffu t-thejjijiet. In-negożji għandhom il-possibbiltà li jieħdu sehem f'għadd ta' seminars tematiċi organizzati min-NADSME u/jew li jfittxu l-ghajnuna minn RPIC.

- **L-awtoritajiet għandhom jiżguraw li l-SMEs kollha huma mġarfa biżżejjed dwar il-bidla u li jirċievu l-appoġġ xieraq.**
- **Il-progress tat-thejjijiet tal-SMEs għandu jiġi ssorveljat b'mod regolari bil-ghan li jiġi identifikati u trattati kemm jista' jkun malajr problemi potenzjali.**

2.6. Attivitajiet ta' komunikazzjoni u opinjoni pubblika

L-Istrateġija ta' Komunikazzjoni nazzjonali aġġornata u msahha dwar l-Adozzjoni tal-Euro fis-Slovakkja ġiet adottata fis-17 ta' Ottubru 2007. Din thejjiet mill-Kumitat ta' Hidma dwar il-Komunikazzjoni.

Wara proċedura kumplessa ta' sejhiet għal offerti, intgħazlet aġenzija ta' komunikazzjoni esterna f'Novembru 2007 biex timplimenta l-parti l-kbira tal-Istrateġija nazzjonali, filwaqt li l-attivitajiet ta' komunikazzjoni komplimentari jitwettqu mill-Bank Nazzjonali tas-Slovakkja, mill-Ministeru tal-Finanzi, mill-Gvern u minn korpi ta' amministrazzjoni pubblika oħrajn. F'kooperazzjoni mill-qrib mal-imsieħba tagħhom, inkluża l-Kummissjoni Ewropea, l-awtoritajiet Slovakkji żviluppaw kampanja ta' komunikazzjoni komprensiva li tuża għadd ta' mezzi u tilhaq firxa usa' ta' gruppi fil-mira. It-temi ewlenin tal-istrateġija għandhom x'jaqsmu

mal-passi konsekuttivi tal-bidla, il-benefiċċji tal-euro u l-harsien tal-konsumatur kontra l-abbużi tal-prezzijiet.

L-awtoritajiet Slovakki ddeċidew li jipposponu t-tnedija ta' kampanja ta' tagħrif intensiva sa ma jkun hemm aktar ċertezza dwar il-konformità tas-Slovakkja mal-kriterji ta' konvergenza. Madankollu ġew implimentati xi azzjonijiet ta' thejġija. Intgħazel ukoll lowgo għall-kampanja kif ukoll l-istil bażiku tal-kampanja nazzjonali. Gew impjegati aktar haddiema għall-komunikazzjoni kemm fil-Bank Nazzjonali tas-Slovakkja kif ukoll fil-Ministeru tal-Finanzi filwaqt li ngħatat attenzjoni speċjali għall-ħatra ta' esperti li jkunu responsabbli minn gruppi fil-mira speċifiċi: tfal u żgħażaġh, l-anzjani, dawk bi bżonnijiet speċjali u minoritajiet etniċi. Fl-aħħar xhur, l-awtoritajiet Slovakki organizzaw laqgħat regolari mal-ġurnalisti li jidher li kienu ta' suċċess minhabba li l-ġurnalisti huma aktar mgħarrfa u anqas kritiċi dwar il-bidla. Biex il-popolazzjoni Slovakka tithejja għall-kampanja tal-massa fit-tieni nofs tal-2008, f'Marzu tnieda l-ewwel reklam relatat mal-euro fuq it-televisin.

Il-Kummissjoni ffirmat il-Ftehim ta' Shubija mal-awtoritajiet Slovakki fis-7 ta' Diċembru 2007. Taht dan il-ftehim umbrella' il-Kummissjoni qed tappoġġja l-attivitajiet ta' komunikazzjoni billi tipprovi materjal ta' promozzjoni, issellef l-Esibizzjoni dwar l-Euro tagħha (imtella' fi Bratislava u Košice f'Jannar-Frar 2008) u torganizza seminar għall-ġurnalisti Slovakki fi Brussell (Marzu 2008). Iż-żewġ partijiet iffirmaw ukoll ftehim dwar l-ghajjnuna finanzjarja fl-20 ta' Diċembru 2007. B'din l-ghajjnuna finanzjarja, il-Kummissjoni se tikkofinanza għadd ta' attivitajiet sa tmiem Lulju 2008 inkluż l-impjeg ta' uffiċjali ta' komunikazzjoni, bosta kampanji fil-mezzi tax-xandir (pereżempju għall-minorità Roma), linja tat-telefown nazzjonali għal ghajjnuna dwar l-euro, websajt nazzjonali dwar l-euro, proġett dwar l-"euro għall-iskejjel" u programm ta' taħrif għall-multiplikaturi.

L-istħarriġ tal-Ewrobarometru Flash fl-Istati Membri godda essenzjalment jikkonfermaw ir-rizultati tal-aħħar snin⁷. Il-livell ta' appoġġ għall-euro fis-Slovakkja jibqa' oghla mill-medja tal-Istati Membri li ssieħbu dan l-aħħar iżda mir-rebbiegħa 2007 ix-xejra kienet daqsxejn negattiva (ir-rata ta' appoġġ hija ta' 52 % imqabbla mal-55 % f'Settembru 2007 u 57 % f'April 2007).

It-tnedija tal-attivitajiet ta' komunikazzjoni fis-Slovakkja kellha bosta impatti. Il-livell ta' tagħrif pperċepit mill-persuna żdied bi 17-il punt perċentwali għall-oghla livell fil-pajjiżi kollha koperti (64 % tas-Slovakkja jhossu li huma pjuttost mgħarrfa sew meta mqabbla mal-medja ta' 40 %). Ir-rizultati juru wkoll talba li qed dejjem tikber għat-tagħrif. Il-familjarità ma' uħud mill-fatturi ewlenin tal-euro u l-UEM tjiebu mill-ġdid.

- **Filwaqt li huma relattivament pożittivi dwar id-dhul tal-euro f'termini ġenerali meta mqabbla ma' pajjiżi oħrajn, l-aħħar rizultati Slovakki jirriflettu wkoll xetticiżmu li qed jikber ftit f'termini ta' konsegwenzi u benefiċċji mistennija.**
- **Il-fażi intensiva ppjanata tal-kampanja ta' tagħrif għalhekk se jkollha tagħti attenzjoni kbira lit-thassib taċ-ċittadini, b'mod partikolari lil dawk li għandhom x'jaqsmu mal-evoluzzjoni tal-prezzijiet fit-thejġija għall-bidla.**

⁷

Ara Ewrobarometru Flash 237, Mejju 2008